

ÉVES jelentés

2001

*E***ÉVES** *jelentés*

2001

ARTALOM

AZ OTP BANK RT. FELSZŐ VEZETÉSE	4
AZ ELNÖK-VEZÉRIGAZGATÓ ÜZENETE	5
KIEMELT ADATOK	7
MAKROGAZDASÁGI ÉS MONETÁRIS KERETEK 2001-ben	8
ÜZLETÁGI JELENTÉSEK	11
VEZETŐI ELEMZÉS	25
<i>A vezetés elemzése a Bank vagyoni, pénzügyi helyzetének alakulásáról</i>	27
<i>Pénzügyi kimutatások összefoglalója</i>	48
<i>A Bank magyar és nemzetközi számviteli elvek (IAS) alapján készített eredménykimutatásának különbsége a 2001. december 31-ével zárult évben</i>	49
PÉNZÜGYI JELENTÉS	53
<i>Könyvvizsgálói jelentés (nem konszolidált, MSZSZ szerint)</i>	54
<i>Mérleg (nem konszolidált, MSZSZ szerint)</i>	55
<i>Eredménykimutatás (nem konszolidált, MSZSZ szerint)</i>	57
<i>Könyvvizsgálói jelentés (konszolidált, MSZSZ szerint)</i>	58
<i>Mérleg (konszolidált, MSZSZ szerint)</i>	59
<i>Eredménykimutatás (konszolidált, MSZSZ szerint)</i>	62
<i>Könyvvizsgálói jelentés (nem konszolidált, IAS szerint)</i>	64
<i>Mérleg (nem konszolidált, IAS szerint)</i>	65
<i>Eredménykimutatás (nem konszolidált, IAS szerint)</i>	66
<i>Cash-flow kimutatás (nem konszolidált, IAS szerint)</i>	67
<i>Saját tőke változásának kimutatása (nem konszolidált, IAS szerint)</i>	68
<i>Jegyzetek</i>	68
<i>Könyvvizsgálói jelentés (konszolidált, IAS szerint)</i>	88
<i>Mérleg (konszolidált, IAS szerint)</i>	89
<i>Eredménykimutatás (konszolidált, IAS szerint)</i>	90
<i>Cash-flow kimutatás (konszolidált, IAS szerint)</i>	91
<i>Saját tőke változásának kimutatása (konszolidált, IAS szerint)</i>	92
<i>Jegyzetek</i>	92
<i>A Bank Magyar és Nemzetközi Számviteli Szabályok szerint készített konszolidált beszámolójának jelentős eltérései a 2001. december 31-ével zárult évben</i>	113
RÉSZVÉNYESI INFORMÁCIÓ	117
<i>Az OTP Bank Rt. Igazgatósága</i>	118
<i>Az OTP Bank Rt. Felügyelő Bizottsága</i>	119
<i>Részvényeseknek szóló információk</i>	120

AZ OTP BANK RT. FELSŐ VEZETÉSE

DR. SÁNYI SÁNDOR
elnök-vezérigazgató

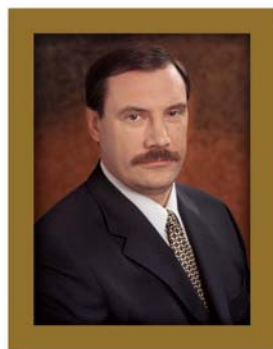
DR. PÉDER ZOLTÁN
alelnök, vezérigazgató-helyettes
STRATÉGIAI ÉS PÉNZÜGYI DIVÍZIÓ

LANTOS CSABA
vezérigazgató-helyettes
LAKOSSÁGI DIVÍZIÓ

LENK GÉZA
vezérigazgató-helyettes
HITELENGEDÉLYEZÉSI ÉS
KOCKÁZATKEZELÉSI DIVÍZIÓ

LÁSZLÓ GYULA
vezérigazgató-helyettes
IT ÉS LOGISZTIKAI DIVÍZIÓ

DR. PONGRÁCZ ANTAL
vezérigazgató-helyettes
TÖRZSKARI DIVÍZIÓ

WOLF LÁSZLÓ
vezérigazgató-helyettes
KERESKEDELMI BANKI DIVÍZIÓ

AZ ELNÖK-VEZÉRIGAZGATÓ ÜZENETE

Nagy örömmre szolgál, hogy egy jelentős kihívásokkal teli évet követően is a Bank és a Bankcsoport kiemelkedő pénzügyi teljesítményéről számolhatok be részvényeseinknek. 2001-ben mind az egy törzsrészvényre jutó 1.812,2 forint hízgátatlan konszolidált, mind az 1.457,7 forint

nem konszolidált eredmény kimagasló, 21,5%-kal, illetve 17,4%-kal magasabb, mint az előző évben. Az egy darab 1.000 forint névértékű részvényre jutó konszolidált saját tőke 27%-kal, 6.506,2 forintra nőtt az év során. A növekvő piaci érték mellett számos nemzetközi elismerés (Global Finance, Euromoney, The Banker – „a legjobb bank Magyarországon”) is alátámasztja, hogy a Bankcsoport hosszú távon stabil, profitábilis befektetést jelent részvényeseink számára.

A 2001. évre kitűzött feladataink közül a csoporttevékenységek kiterjesztését, a banki és csoporttevékenység szorosabb összekapcsolását, illetve a minőség- és hatékonyságjavítást célzó projektek sorát tartom a legfontosabbnak.

Az univerzális pénzügyi szolgáltatások iránti növekvő igény a Bank és a csoporttagok egyre sokoldalúbb együttműködését feltételezi és követeli meg, a piaci szereplők versenyképességét mind erőteljesebben befolyásolja, hogy képesek-e és milyen minőségben integrált, ügyfélre szabott pénzügyi szolgáltatáscsomagok kialakítására. A csoporttagok piacainak gyors fejlődése (biztosítások, befektetési alapok, nyugdíjpénztárak...), egyre jelentősebb szerepük a csoportszintű mérlegfőösszeg és eredmény növelésében (a leányvállalatok a konszolidált mérlegfőösszeg 12,1%-át, az adózás előtti eredmény 16,4%-át adják) a minél egységesebb piaci jelenlét igényét erősítik. A Bank vezetése 2001-ben több ezt elősegítő lépést tett, a legfontosabbak:

- az OTP Értékpapír Rt. tevékenységének integrálása a banki szervezetbe, a tőkepiaci szolgáltatási tevékenységek racionalizálása

- a leányvállalatok és az általuk nyújtott szolgáltatások körének bővítése (jelzálogbank, egészségpénztár), a szolgáltatás-színvonal és elérhetőség javítása.

2001-et méltán nevezhetjük a „projektek évének” az OTP Banknál. A Bankban elindított projektek a folyamatkorszerűsítést és ezáltal a költségint csökkentését, a szolgáltatások színvonalának javítását, a kapcsolódó információs igény minőségi kielégítésének biztosítását és a modern banki működési folyamatok kialakítását célozzák. A főbb alapelvek: az ügyfélkapcsolat-tartás és az adminisztrációs tevékenységek leválasztása, a fiókok, fiókügyintézők tehermentesítése, az ügyfélszolgálat felgyorsítása, az információk marketing szempontú újrafeldolgozása, a háttértevékenységek automatizálása.

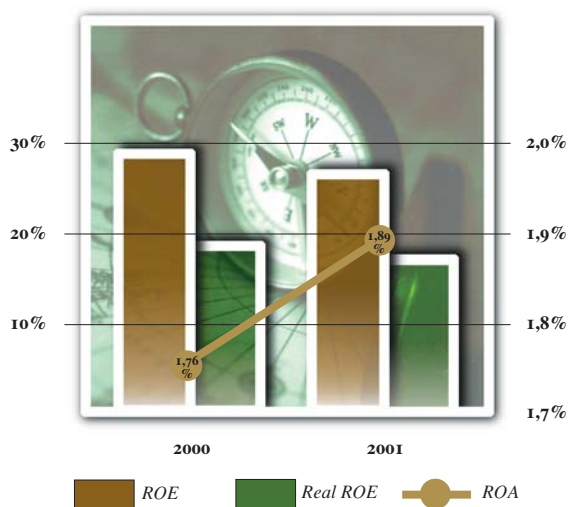
A jelentős fejlesztéseket a Bankcsoport úgy tudja végrehajtani, menedzselni, hogy eközben a magas költségigény ellenére rekord eredményt könyvelhettünk el 2001-ben, és a csoport piaci részesedése a stratégiai területeken növekedett. A konszolidált mérlegfőösszeg inflációt meghaladó 11,8%-os éves növekedéssel 2.321 milliárd forintot ért el 2001. december 31-én. A növekedéshez – a banki üzletpolitikának megfelelően – a leányvállalatok közül az OTP-Garancia Biztosító Rt., a Merkantil Bank Rt., Merkantil Car Rt. és az OTP Lakástakarékpénztár Rt. járult hozzá a legnagyobb mértékben.

A 2001. évi konszolidált adózás előtti eredmény 57,3 milliárd forintot ért el, amely 20,4%-kal több, mint az előző évi. A Bankcsoport 2001. évi konszolidált átlagos eszközarányos jövedelmezősége (ROAA) 2,11%, konszolidált átlagos saját tőke arányos jövedelmezősége (ROAE) 28,5% volt. A mutatók alakulása az üzletpolitikai terveknek megfelelő, és nemzetközi összehasonlításban is hatékony működést jelez.

Az anyavállalat, az OTP Bank Rt. nem konszolidált eredményei alapján is sikeres évet tudhat maga mögött. A Bank 2001. évi adózás előtti eredménye 47,4 milliárd forint volt, mely 17,8%-kal magasabb, mint a 2000. évi, és a bankrendszer összes adózás előtti eredményének közel egyharmadát teszi ki. A Bank jövedelmezőségi és hatékonysági mutatói tovább javultak 2001-ben, az eszközarányos (ROAA 1,89%), illetve a saját tőke arányos (ROAE

AZ ELNÖK-VEZÉRIGAZGATÓ ÜZENETE

26,9%) jövedelmezőség tekintetében a magyarországi bankok élmezőnyében helyezkedik el. A 2001. évi kimagasló eredményt úgy sikerült elérnünk, hogy közben a

banki aktivitást is sikerült dinamizálni: a Bank mérlegfőösszege 196 milliárd forinttal, 10,1%-kal nőtt az év során, ami 3,3%-os reálértékű növekedést jelent. 2.127,2 milliárd forintos mérlegfőösszegével az OTP Bank továbbra is a legnagyobb bank a magyar bankrendszerben, mérlegfőösszege a bankrendszer összes eszközének 22,3%-a.

Végezetül a 2001. év két olyan „eseményét” szeretném megemlíteni Önöknek, amelyek a 2001-2005. évi stratégiánk megvalósítása szempontjából nagy jelentőséggel bírnak.

A stratégia fő irányként az organikus fejlődést, a hazai piacvezető szerep megőrzését jelölte ki a Bankcsoport számára, külön kihangsúlyozva az elektronikus csatornák és szolgáltatások fejlesztését. 2001 közepén megtörtént az addig egymástól üzletpolitikailag elkülönült elektronikus csatornák egységes branddé formálása, bevezetésre került az OTPdirekt márkanév. Minden elektronikus csatormán és minden ügyfélkörben bővült az elérhető szolgáltatások köre, tovább javultak a szolgáltatások minőségi paramétereit. Az OTPdirekt internetes szolgáltatással a Bank elnyerte a „2001. év internetes bankja” címet, a Junior portál pedig az év honlapja lett Magyarországon. Büszkén állíthatjuk tehát, hogy az OTP Bank az elmúlt évi fejlesztésekkel tovább erősítette, és hosszú távra biztosította piacvezető szerepét az elektronikus szolgáltatások terén.

A 2001-2005. évi stratégia a hazai piaci szerep megőrzése mellett ugyanakkor számításba vette a nemzetközi terjeszkedés lehetőségét is, elsősorban a kelet-közép európai régióban. A Bank a lehetséges befektetések mérlegelésénél az üzleti kockázat minimalizálását, illetve az OTP Bank által felhalmozott szaktudás és piacismeret minél szélesebb körű hasznosításának lehetőségét tekintette fő szempontnak. A pozsonyi székhelyű Investičná a Rozvojuová Banka (IRB) 92,55%-ának megvásárlásával jelentős expanziós lehetőséghez jutottunk a szlovák piacon, amelyet az OTP Bankcsoport a rá jellemző konzervatív üzletvitellel, a hatékony működést célzó intézkedésekkel kíván kihasználni. A szlovák piacon a negyedik-ötödik helyet elfoglaló bank 53 fiókja olyan értékesítési hálózatot jelent a Bankcsoport számára, amelynek révén kihasználhatjuk a lakossági és vállalkozói számlavezetés, hitelezés és az elektronikus szolgáltatások terén a szlovák piacban rejlő üzleti lehetőségeket. A régióban a legnagyobb kártyakibocsátó OTP Bank a kártyaüzletág felfuttatásával is jelentős tartalékok kiaknázására lehet képes. Komoly lehetőséget kínál a szlovák piac a csoporttagok számára is az életbiztosítás, alapkezelés és fogyasztási hitelezés terén. A 2001. év tehát a regionális terjeszkedési terveket illetően is áttörést hozott, a szlovákiai piacra lépést a tapasztalatoktól függően további akvizíciós döntések követhetik.

A bevezetőben már említett nemzetközi elismerések odaítélői nemcsak Magyarország, hanem a régió egyik legjobb, legstabilabb pénzintézeteként tartják számon az OTP Bankot, amelynek jelentős szerepe lehet a kelet-közép európai pénzügyi szektor konszolidációjában. Az ő bizalmukra és a hazai sikereinkre építve kérjük részvényeseink bizalmát is stratégiai céljaink megvalósításához.

A Bankcsoport 2001. évi kiemelkedő teljesítménye az itt dolgozók egész évi kemény munkájának eredménye, amiért köszönet illeti valamennyi alkalmazottunkat. Munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy sikerült megőriznünk, sőt növelnünk ügyfeleink és részvényeseink bizalmát. Az elkövetkező években is mindent megteszünk azért, hogy az OTP Bankcsoport méltó maradjon erre a bizalomra.

Dr. Csányi Sándor
elnök-vezérigazgató

KIEMELT ADATOK

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2000 millió Ft	2001 millió Ft	VÁLTOZÁS %
Nettó kamatbevétel	86.853	98.342	13,2%
Nem kamatjellegű bevétel	38.965	42.775	9,8%
Összes bevétel	125.818	141.117	12,2%
Nem kamatjellegű kiadás	77.669	85.214	9,7%
Működési eredmény	48.149	55.903	16,1%
Céltartalékképzés	7.933	8.534	7,6%
Adózás előtti eredmény	40.216	47.369	17,8%
Adózás utáni eredmény	32.483	38.398	18,2%

MÉRLEG ¹	2000 Mrd Ft	2001 Mrd Ft	VÁLTOZÁS %
Összes eszköz	1.931,3	2.127,2	10,1%
Ügyfélkihelyezések állománya	614,1	769,8	25,4%
Lakossági hitelek	180,2	258,2	43,3%
Vállalkozói hitelek	393,2	464,8	18,2%
Önkormányzati hitelek	40,7	46,7	14,9%
Bankközi kihelyezések	233,9	329,9	41,1%
A portfolióban lévő állampapírok állománya	440,2	481,1	9,3%
Ügyfélbetétek állománya	1.633,0	1.811,2	10,9%
Lakossági betét	1.308,1	1.405,6	7,5%
Vállalkozói betét	210,9	253,6	20,2%
Önkormányzati betét	114,0	152,0	33,4%
Teljes kinnlevőségállomány	881,7	1.118,7	26,9%
Problémamentes kinnlevőségek	841,0	1.074,1	27,7%
Minősített állomány	40,7	44,6	9,6%
Kockázati céltartalék/Értékvesztés	22,9	21,7	-5,2%
Saját tőke	127,5	158,5	24,3%

TELJESÍTMÉNYMUTATÓK	2000	2001
Kiadás/bevétel arány %	61,7	60,4
Átlagos saját tőke arányos eredmény (ROAE) %	28,47	26,85
Átlagos eszközarányos eredmény (ROAA) %	1,76	1,89
Tőke megfelelési mutató* %	15,45	14,11
1 részvényre jutó eredmény (EPS) hígítatlan (Ft)	1.241,32	1.457,67
1 részvényre jutó eredmény (EPS) hígított (Ft)	1.160,11	1.371,35
1 alkalmazottra jutó mérlegfőösszeg* (ezer Ft)	237.344	256.500
1 alkalmazottra jutó összes bevétel (ezer Ft)	14.916	17.235

PIACI RÉZSESEDÉS ¹	2000	2001
Lakossági betétek piacán %	41	39
Lakossági hitelek piacán %	38	31
Vállalkozói betétek piacán %	12	12
Vállalkozói hitelek piacán %	11	12
Önkormányzati betétek piacán %	81	78
Önkormányzati hitelek piacán %	72	65

* december 31-én

M AKROGAZDASÁGI ÉS MONETÁRIS KERETEK 2001-BEN

A magyar gazdaság 2001. évi fejlődését a világgazdaságban lejátszódó események határozták meg. A nemzetközi konjunktúra visszaesése sokkal erőteljesebb lett, mint azt az év eleji prognózisok jelezték. A világméretűvé szélesedett válság pár hónapos késéssel a hazai gazdaság dinamikus fejlődését is lelassította, azonban ez mérsékelt volt, mint a fejlett piacgazdaságokban. A lassúbb gazdasági növekedést a külső és belső egyensúlyi mutatók kedvező alakulása kísérte, miközben emelkedtek a reálbérek, illetve a forint vásárlóereje, folyamatosan csökkent a munkanélküliség, s a tíz százalék körüli infláció kimozdult a holtpontról.

A **bruttó hazai termék (GDP)** 2001. évi 3,8%-os növekedése alacsonyabb az előző évi 5,2%-os emelkedésnél, de nagyobb, mint a térség egyes országaiban és felülmúlta az EU átlagát is. A 2000-ben megkezdődött tendenciaváltás 2001-ben folytatódott. Az első negyedévben még 4,4%-os volt az előző év azonos negyedévéhez mért GDP bővülés, amit negyedévről-negyedévre folyamatosan lassuló (4,0%, 3,7%, és 3,3%) növekedési ütem követett. A gazdasági növekedés motorja 2001-ben termelési oldalról az építőipar és a szolgáltató szektor volt, tükrözve a Széchenyi Terv keretében megvalósuló kormányzati beruházások és a lakásprogram hatását.

A lassulás legkarakterisztikusabban az **ipari termelés** alakulásában mutatkozott meg. Az iparban a 2000-re jellemző 18%-os bővülést 2001-ben mindössze 4,1%-os növekedés követte, sőt az év folyamán különösen nagymértékű ütemcsökkenés következett be. Az előző évitől eltérően a 2001. évi növekedés teljes mértékben az exportértékesítés 8,9%-os növekedéséből adódott, a belföldi célú értékesítés az előző évi szinten maradt. Az ipar ágazatai közül a bányászat 12,2%-kal, a feldolgozóipar 4,9%-kal termelt többet, mint 2000-ben.

Az **építőipar közel 10%-os** fejlődésében – az általános trendtől eltérően – a konjunkturális fellendülés jelei mutatkoztak. Az építőipari alágazatok közül a legnagyobb mértékben a befejező építés termelési volumene nőtt (31,6%). Az ágazat fellendülésének folytatódására enged következtetni a rendelésállomány, ezen belül az épületekre kötött új szerződések volumenének 17,4%-os emelkedése. A lakásépítés támogatási rendszerének többszöri módosítása következtében – az 1999. évi mélypont után – megállt az új lakások építésének csökkenése. 2001-ben

28 ezer új lakásra adtak ki használatbavételi engedélyt, ami 30%-kal több mint egy évvel korábban.

A **mezőgazdaság** 2001. évi teljesítménye kedvezőbb volt mint korábban, a termelés csökkenését sikerült megállítani. A mezőgazdasági termékek felvásárlása 9,8%-kal növekedett, ami teljes egészében a növénytermesztési és kertészeti termékek 27,0%-os emelkedéséből adódott. Az élőállatok és állati termékek értékesítése egy év alatt 1,3%-kal csökkent.

A **GDP belföldi felhasználása** 2,1%-kal nőtt 2001-ben. A **nemzetgazdasági beruházások** volumene 3,5%-kal haladta meg az előző évi szintet. A **háztartások tényleges fogyasztása** – a GDP dinamikáját meghaladó mértékben – 4,0%-kal, bruttó megtakarítása 13,6%-kal volt magasabb a 2000. évinél. Az alkalmazásban állók 103.600 forint bruttó havi átlagkeresete 18,0%-kal, a 64.900 forint havi **nettó átlagkeresete** pedig 16,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A csökkenő inflációval párosult kereset kiáramlás igen dinamikus, 6,4%-os **reálkereset** emelkedést eredményezett. A gyermekek után igénybe vehető adókedvezmény figyelembe vételével 7,7% volt a reálkereset növekedés 2001-ben. Az **infláció** az év első felében még emelkedett, de a második felében erősen mérséklődött, s így éves átlagban 9,8%-ról 9,2%-ra, a 12 havi árindex decemberre 10,1%-ról 6,8%-ra csökkent.

2001-ben a gazdasági folyamatok alakulását stabil **külső és belső egyensúly** jellemezte.

Az **államháztartás** hiánya 484 milliárd forint lett, ami 35 milliárd forinttal több, mint az előző évben, de a GDP arányában 3,5%-ról 3,3%-ra csökkent. Jelentős elmozdulás történt a központi költségvetés és a társadalombiztosítási alapok hiányában. A központi költségvetés 413,2 milliárd forintos deficittel zárta az évet, amely 44 milliárd forinttal több az előző évinél, a TB alapok 29 milliárd forintos hiánya viszont harmada az egy évvel korábbinak. A központi költségvetés 220 milliárd forintos elsődleges többlete mintegy kétharmada a 2001. évinek. A **külkereskedelmi áruforgalomban** az év folyamán 3,6 milliárd eurós (3,2 milliárd dollár) hiány alakult ki, 760 millióval kevesebb, mint 2000-ben. Az export volumene éves szinten 8%-kal, az importé 4%-kal növekedett. Az export dinamikája negyedévről-negyedévre meghaladta az importét, az év első felében az 1-2 százalékpont közötti növekedési ütemkülönbség, a második félévben már 5-6

MAKROGAZDASÁGI KERETEK

százalékpontonra növekedett. A negyedéves dinamikák jól tükrözik a világgazdasági környezetben eluralkodott recessziót. A kivitel első negyedévi 18%-os növekedését az év végére 3%-os csökkenés váltotta fel, az import tekintetében is hasonló folyamat játszódott le, amikor az év eleji 17%-os emelkedést már a harmadik negyedévben 1%-os mérséklődés követett, majd a negyedik negyedévben ismét 6%-os csökkenés következett be.

A **folió fizetési mérleg** hiánya 2001-ben 1,248 milliárd eurót tett ki, ami 186 millióval kevesebb, mint egy évvel korábban. Az év egészében a várakozásokat felülmúló kedvező egyenleg kialakulásához az árudeviza-forgalom kivételével a fizetési mérleg valamennyi összetevőjének egyenleg-javulása hozzájárult. Az árudeviza-forgalomban 2,3 milliárd euró behozatali többlet, a szolgáltatások körében pedig 2,4 milliárd eurós aktívum keletkezett. A szolgáltatások bevételnövekményének jelentős hányada az idegenforgalom 2,9 milliárdos aktívumából származott.

Az ún. nem adósság generáló **tőkebeáramlás** (működő tőke és portfólió befektetések) formájában nettó 813 millió euró érkezett az országba. Az ország külső bruttó adósságállománya (tulajdonosi hitelekkel) 4,8 milliárd euróval 37,8 milliárd euróra emelkedett, míg a nettó adósság 0,3 milliárd euróval, 11,8 milliárd euróra csökkent. A bruttó adósság növekmény negyötöde a magánszektorban keletkezett. A nettó adósságállomány 25,7%-a a kormányzati szektor és az MNB számláját terheli. A nemzetközi tartalékok 12,2 milliárd eurót tettek ki az év végén.

MONETÁRIS POLITIKA

2001. év kiemelkedő szerepet játszott a monetáris politika alakulásában. A pénzügy-politika irányvonalát meghatározó fontos döntések születtek, több lényeges jogszabály megalkotása megtörtént. Sor került a forint árfolyamsávjának kiszélesítésére, 2002. január 1-jével a kötött devizagazdálkodás teljes felszámolására és a forint teljes konvertibilitásának megvalósítására. Az új Jegybanktvörvény elfogadásával az MNB legfőbb döntést hozó szerve a monetáris tanács lett, és bevezették az inflációs célkövetésre épülő monetáris rendszert. Ennek megfelelően a jegybank 2001 decemberére 7%-os, 2002 decemberére 4,5%-os inflációs cél elérését tűzte ki, +/-1%-os tolerancia sáv biztosításával.

A gyorsabb és hatékonyabb antiinflációs politika megvalósításához szükséges volt az árfolyamrendszer megváltoztatása is. 2001. május 3-tól +/-2,25%-ról +/-15%-ra kiszélesítették a forint árfolyam-ingadozási sávját, majd

október 1-jével megszüntették a forint havi leértékelését, és az intervenció sáv közepét 276,1 Ft/euró árfolyamon rögzítették. A sávszélesítéssel és a fix középárfolyammal sikerült visszazorítani a spekulációs célú nemzetközi devizapiaci „forró tőke beáramlást”. Az átalakított monetáris rendszer összhangban van az európai árfolyam-mechanizmussal, az ERM II-vel is.

Az árfolyam ingadozási sávjának kiszélesítésével a kamatpolitika mozgásterét, ezáltal hatékonysága jelentős mértékben megnőtt.

A jegybank **kamatpolitikáját** az év folyamán az inflációs cél elérése motiválta.

A Jegybanktvörvény 2001. július 13-i hatályba lépésével a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a **jegybanki alapkamat** a monetáris szabályozásban irányadó kamatként funkcionál, ezzel egyidejűleg jegybanki alapkamaton lehet elhelyezni kétételes betétet az MNB-ben, melynek kamata az év folyamán 11,75%-ról 200 bázisponttal 9,75%-ra mérséklődött. Egynapos O/N betétet az alapkamathoz 2 százalékponttal alacsonyabb kamatlábon lehet elhelyezni, míg az alapkamathoz 2 százalékponttal magasabb kamattal állam-papír fedezet mellett lehet forráshoz jutni az MNB-nél. Az overnight kamatok mértéke aktív oldalon 13,75%-ról 11,25%-ra, passzív oldalon 9,75%-ról 8,25%-ra csökkent az év végére, a kamatfolyosó 100 bázispontos csökkenése mellett. Az infláció első félévi emelkedése a reálkamatokat 0,5% alá szorította, majd az év második felében az erősen mérséklődő infláció csökkenő kamatszint mellett 3% körüli reálkamatot eredményezett.

Az év elején lényegesen módosult a **monetáris politika eszköztára**. Több eszköz megszűnt, és változtak a három hónapos jegybanki kötvény aukciójának és a kétételes jegybanki betételhelyezésnek a szabályai is. Az eszköztár változásának főbb elemei:

- a három hónapos MNB-kötvények tendereit rögzített mennyiséggel, változó kamattal hirdetik meg,
- a kétételes betét esetében a jegybank visszatért a régebben alkalmazott heti egyszeri, fix kamatú, mennyiségi korlátozás nélküli rendelkezésre állásra, az elfogadott össz mennyiség nyilvánosságra hozatalával,
- az O/N aktív repo keret megszűnt,
- az ily módon létjogosultságát veszítő keretkiegészítő repo kikerült az eszköztárból,
- az új rendszerben a bankok a VIBER zárása után az aktív repo kamatával juthatnak egynapos likviditási hitelhez,
- megszűnt az egynapos devizaswappal való folyamatos rendelkezésre állás.

MAKROGAZDASÁGI KERETEK

A **kötelező tartalék** rendszerének továbbfejlesztése keretében a tartalékráta mértéke 2001. július 1-től 11%-ról két lépésben 6%-ra csökkent, a kötelező tartaléokra fizetett kamatkompenzáció a forintforrások után 1%-kal, a devizaforrások után 0,5%-kal emelkedett, ezáltal a különböző források után képzett kötelező tartalékokra fizetett kamat ismét egységesen 4,25% lett. A 2000. február 8-án meghirdetett módosításoknak megfelelően 2001-ben tartalékmentessé váltak:

- a hitelintézet által nyilvánosan kibocsátott hosszú lejáratú értékpapírok és a jelzálog-hitelintézetek által kibocsátott jelzáloglevelek útján gyűjtött források, ha az értékpapír lejáratá eléri a két évet;
- a lakástakarékpénztárak által kötött előtakarékosági betétek;
- a külföldről származó két évnél hosszabb lejáratú források.

Tartalékkötelelessé vált a két éven belüli lejáratú külföldről származó devizaforrások teljes köre, megszűnt a 4%-os kedvezményes ráta, a tartalékkötelezettség teljesítéséhez a hitelintézetek által igénybe vehető eszközök köréből kikerült a forintpénztár állománya.

Az **állampapírpiazi hozamok** a rövidebb lejáratokon 11–11,5%-ról decemberre 9–9,7%-ra csökkentek. Az év folyamán októberig 10% felett voltak a hozamok, majd az év utolsó két hónapjában indult be a referencia hozamok csökkenése. Az erőteljesebb kamatmérséklődés a rövidebb lejáratoskat jellemezte, a hosszabb távú államkötvények kamata 8–9%-ról 7–8%-ra csökkent, a hozamgörbe inverz jellege valamelyest gyengült.

NEMZETKÖZI GAZDASÁG

A világgazdasági helyzet 2000 őszén elkezdődött romlása folyamatosan mélyült és 2001 második felében szinte valamennyi földrajzi régióra kiterjedt. A gazdasági növekedés és a világkereskedelem nagymérvű ütemcsökkenése példátlan gyorsasággal ment végbe. A GDP éves növekedési üteme az USA-ban 4,1%-ról 1,1%-ra, Németországban 3%-ról 0,6%-ra lassult, Japánban az előző évi növekedést 0,7%-os csökkenés váltotta fel. A feltörekvő országok többségében több százalékponttal visszaesett a gazdasági növekedés, néhányban stagnált vagy csökkent a GDP. A gazdasági növekedés átlagos bővülése az előző évi

5,5%-kal szemben 3% körülire mérséklődött e térségben. A világkereskedelem volumenének növekedése a 2000. évi 13%-ról 2001-ben 0,5–1%-ra esett vissza.

A gazdasági növekedés világméretű visszaesése részben a konjunktúraciklus sajátosságaival, részben a termelés és a kereslet szerkezetváltozásával függ össze. A szeptemberi terrortámadás súlyosbította a gazdaság romlását, s tovább rontotta a recesszióból való kilábalás esélyeit.

Az **Európai Unió** összesített gazdasági növekedése is erőteljesen lelassult, azonban mégis gyorsabb volt, mint az Egyesült Államokban. Az EU-n belül országoként jelentős növekedési ütemkülönbségek alakultak ki. Pozitív példaként említhető Nagy-Britannia és Franciaország, ahol az átlagos 1,7%-ot lényegesen meghaladta a GDP növekedése, a belső kereslet élénkülésének következtében.

A **Független Államok Közössége** 2001-ben a rendszer-váltó országok gazdaságilag leggyorsabban fejlődő térségévé vált. A növekedésgyorsulás alapvetően azzal magyarázható, hogy a FÁK országok kisebb mértékben kapcsolódnak be a világkereskedelembé, így módon a lassulás hatása kevésbé érvényesül. Az év első felében a magas olajár – a térség erős nyers- és fűtőanyag exportstruktúrája következtében – igen magas GDP növekedést eredményezett. Oroszország gazdasági növekedése 2001-ben meghaladta az 5%-ot, de határozottan fellelhetők a kifáradás jelei is.

A **kelet-közép európai országok** gazdasági növekedését sem hagyta érintetlenül a világméretű recesszió. A lassulás jelei szinte minden térségbeli országban jelentkeztek, kivéve Csehországot és Szlovákiát, ahol a GDP növekedése valamelyest gyorsult, ennek ellenére az előbbiben 4%, az utóbbiban 3% alatt maradt. Szlovéniában és Magyarországon 1–1,5%-pontos volt a lassulás, míg Lengyelország stagnálás közeli állapotba került.

A **dél-kelet európai térség** országainak gazdasági fejlődése gyorsabb volt, mint a kelet-közép európai országoké. Románia gazdasági növekedése háromévi recesszió után 2001-ben a felgyorsult ipari termelés következtében 4,5% körüli szintre emelkedett. Bulgáriában a romló külpiazi konjunktúra ellenére a gazdasági növekedés csak keveset veszített lendületéből.

A **balti országok** közül különösen Észtországban jelentős a lassulás (6,9%-ról 4%-ra), Lettország és Litvánia viszont a 2000. évinél is magasabb, 7%, illetve 4–5% közötti GDP növekedéssel büszkélkedhet.